

Communication

UDC 931.61 / 615.838 / 615.835 / 061.3 / 327 (-81) / 497.1

Vinko DUIŠIN (Split)

KLIMATOLOGIJA MORA – TEMA III SVESLAVENSKOG LIJEČNIČKOG KONGRESA U SPLITU 1930. GODINE*

U sklopu III sveslavenskog liječničkog kongresa u Splitu tema "Klimatologija mora" imala je vidno mjesto, i zastupljena je kroz referate koje su podneli dr Ljubomir Letica i prof. dr Vladimir Mladějovsky, sa naslovima "Talasoterapija na Jadranu" i "Hydrotherapie arteriosklerosy". Teme su veoma zanimljive, a aktuelne su i danas, uglavnom u modernim institutima i ustanovama za liječenje i rehabilitaciju respiracijskih, reumatoloških i vaskularno kirurških bolesnika.

Sama nauka o liječenju morem - talasoterapija - je po dr Letic¹ nastala na Sredozemnom moru, gdje su već stari Grci i Rimljani upotrebljavali morski zrak u svrhe liječenja. Kasnije je to palo u zaborav, dok se nije u novije doba pristupilo izgradnji modernijih lječilišta na obalama primorskih zemalja

U talasoterapiji se prepliću tri glavna faktora: morski zrak, svijetlo i morska voda, sa svojim specijalnim odlikama, koje nema kontinentalni dio.

Značajno je mišljenje talasoterapeuta prof. dr Glax-a da naši otoci Vis, Hvar i Korčula imaju dobre mogućnosti i klimatske uvjete za liječenje. Već tada je izraženo mišljenje da će isti ti naši otoci igrati važnu ulogu u talasoterapiji u budućnosti, a posebno je istaknuta vrijednost mjesta Opatije.

Razmatrane su mikroklimatske osobine naše obale i upoređivani su podaci sa istim na talijanskoj strani obale, te je ukazano na znatno bolju kvalitetu ispitanih vrijednosti na našoj obali, a skrenuta je pažnja i na vjetrove sa mora, kojih je znatno više na našoj obali, a (već onda) je primjećena vrijednost čistog morskog zraka - donešenog morskim vjetrovima prema obali.

*Saopšteno na Naučnom skupu "Značaj i uloga III sveslavenskog liječničkog kongresa održanog u Splitu 5 - 8. X 1990. godine" u Splitu 5. X 1990. godine.

Po broju sunčanih sati Dalmatinska obala je na prvom mjestu (oko 2 900). U poređenju i sa čuvenim klimatskim mjestima Švicarske i Francuske riviere Dalmacija je u znatnoj prednosti.

Kvaliteta morske vode sa svojih 3.8% soli na Dalmatinskoj obali je na samom vrhu kvalitete. Boja i bistrina mora je detaljno razrađena i dokumentirana. Temperatura morske vode je sa minimumom 15°C takva da dozvoljava boravak u moru i kupanje praktički cijelu godinu.

Djelovanje na kožu, u smislu korišćenja topline, treba da bude takvo da više topline bude na nogama a na glavi i prsima manje. Na mnoge podražaje se brže reagira. Otpornost organizma raste nakon dužeg boravka na moru.

Veoma je zanimljiva bila i konstatacija da jače izlaganje suncu prouzrokuje i povećanje količine hemoglobina kod djece, a ako se djeca izlože i vjetru, njegova količina se povećava do maksimuma.

Ukazano je na indikaciju za upućivanje djece na more i navedene su indikacije (koje i danas vrijede): kirurška tuberkuloza, astmatična i bronhijalna oboljenja te bolesti koji zahtjevaju rehabilitaciju.

Istaknuto je da se uz postojeće prirodne mogućnosti morske vode i boravka na moru, moraju više upotrebiti i ostale mogućnosti- terapijska sredstva (danas bi rekli procedure), kao što su: morski mulj (fango), tople morske kupelji - dopunjene korišćenjem ekstrakata algi, upotreba stakla koje propušta sunčane zrake (kvarc).

Osvrćući se na iskorištenost naše obale u svrhe talasoterapije, rečeno je da u Njemačkoj (već tada) postoji 66 hospica za liječenje djece, samo na Sjevernom moru, sa 7 200 kreveta. Beneke je posebno nastojao da ta lječilišta (ona na Baltičkom moru) budu racionalno iskorištena tijekom čitave godine, računajući da lječilišna moć ne opada ni zimi. Zanimljiv je podatak da je jednog dana u zimu 1928. god. na Sjevernom moru u lječilištima bilo 3 600 djece, a na Baltičkom moru 1929. god. 3 192.

Zaključuje se da je "naša obala zimi pusta, usprkos svih mogućnosti liječenja i zimi".

Mislim da je komentar ovim podacima u uspoređenju sa našom sadašnjom situacijom suvišan.

Veoma vizionarski je istaknuta veza između razvitka turizma i razvoja lječilišta, u pozitivnom smislu, kao nadopunjujući faktor. Vizionarski izgleda stanovište izneseno da "se započne podizanjem lječilišta sa cjelogodišnjim prometom. To se može postići tako jedino da organizaciju lječilišta preuzme neka jača naša privatna organizacija uz pripomoć države...".

Tada (1930. god) su postojali na Jadranu pansioni čiji su vlasnici bili liječnici, a to su bili: dr Novaković u Cavtatu, dr Letica u Korčuli, dr Šoulavy u K. Lukšiću i dr Seidl u Crikvenici.

Od državnih institucija na Jadranu u to doba postoje: Sanatorij za kiruršku tuberkulozu, i Dječje oporavilište na Lokrumu.

U ovom kratkom osvrtu na članak dr Letice moramo ukazati na svu njegovu vrijednost, u vezi sa dobom u kojem je izlagan, odnosno na njegovu aktualnost i danas.

Drugi značajan rad je izložio prof. dr Mladějovsky.^{2,3} On daje definiciju delovanja klime, kao utjecaja na zdravlje i bolest čovjeka, koji proizilaze iz položaja nekog mjesta, formacije tla, vegetacije, napućenosti, kao i kvaliteta atmosfere.

U radu on ističe ondašnji pristup etiologiji arterioskleroze - autointoksikacija, nikotinismus, alkohol, lues, infekcija, starost i sl. Smatra da terapija vodom - kupke, uz lijekove onog doba, najviše zaokupljaju terapeute, i to kao "indiferentni način liječenja".

Istaknuta je potreba opreza kod hipertenzije, zbog mogućnosti nastajanja infarkta mozga, posebno kod nekontrolirane i prejake primjene topline.

Isto tako je istaknuta mogućnost uspješne primjene hidroterapije i kod srčanih bolesnika, sa kompenziranom srcom. Tada su najčešće korištene Hauff-ove kupke, koje su se i danas održale ponegdje kao rehabilitacijska fizikalna procedura. Kontrola se provodila pletismografom.

Predaleko bi nas i nepotrebno odvelo nabranje i analiziranje u ovim radovima svih stavova iz onog vremena i ondašnjeg stupnja razvoja medicine.

Međutim čini se sasvim realno primjetiti da se radilo o stručnjacima punih entuzijazma čemu bismo im danas mogli zaviditi.

Danas bismo mogli mnoge korisne stvari iz tog vremena primjeniti, ali smo na žalost zaostali puno u našoj praksi. Upotrebom veoma skupih procedura i lijekova, uznapredili smo, iako nemamo dovoljno sredstava za to, a zapustili smo korišćenje prirodnih faktora oko nas, što je znatno jeftinije i ugodnije.

LITERATURA:

¹ Letica Lj., *Talasoterapija na Jadranu*. III sveslovenski lekarski kongres, Split, 5-8.X.1930. Naučni rad kongresa, knjiga I. Sveslovenski lekarski Savez, Beograd, 1930, 159-169. - ² Mladějovsky V., *Hydrotherapie arteriosklerosis*, Ibidem, 305-309. - ³ Mladějovsky V., *Pletismometr*, Ibidem, 310-313.

Vinko DUIŠIN (Split)

THE CLIMATOLOGY OF THE SEA A TOPIC OF THE THIRD PANSLAVIC MEDICAL CONGRESS IN SPLIT IN 1930

Key words: History of medicine; The climatology of the sea; The Third Pan-Slavic Medical Congress

The author discusses reports at the Third Pan-Slavic Medical Congress dealing with the climatology of the sea.

(Rad je primljen u Uredništvu 20. XII 1990. god.)